

POSTANOWIENIE

Dnia 5 grudnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Myszka

w sprawie z odwołania F. Ż.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.

o ustalenie istnienia obowiązku ubezpieczenia społecznego,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 5 grudnia 2018 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 4 października 2017 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 4 października 2017 r. oddalił apelację odwołującego się F. Ż. od wyroku Sądu Okręgowego w L. z dnia 24 czerwca 2016 r. oddalającego jego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L. z dnia 25 stycznia 2011 r. stwierdzającej, że jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą podlega on obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu w okresach: od 1 stycznia do 31 sierpnia 2001 r., od 1 października 2001 r. do 28 lutego 2002 r., od 1 kwietnia do 31 maja 2002 r., od 1 sierpnia do 31 grudnia 2002 r., od 1 stycznia do 31 maja 2004 r., od 1 lipca 2004 r. do 28 lutego 2005 r., od 1 kwietnia 2005 r. do 31 lipca 2007 r. oraz od 1 września 2007 r.

W sprawie tej ustalono, że odwołujący się prowadził pozarolniczą działalność gospodarczą w oparciu o wpis do ewidencji prowadzonej przez Urząd Miasta w L.

nr [...] w okresie od 19 listopada 1991 r. do 10 czerwca 2002 r. oraz nr [...] w okresie od 1 października 1991 r. Z tego tytułu osiągał przychody i jednocześnie w okresach objętych zaskarżoną decyzją był zatrudniony na podstawie umowy o pracę w wymiarze $\frac{1}{4}$ etatu. Zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych dokonał od 1 lipca 2007 r. Dodatkowo pracował w gospodarstwie żony i z tego tytułu był objęty ubezpieczeniem społecznym rolników, jednakże Prezes KRUS decyzją z dnia 30 listopada 2010 r. orzekł o ustaniu tego ubezpieczenia od 1 października 1997 r., stwierdzając nieważność decyzji dotyczących odwołującego: z dnia 5 lipca 2004 r. o zmianie warunków opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników za osoby prowadzące działalność gospodarczą, z dnia 19 października 2004 r. o ustaniu ubezpieczenia społecznego rolników od 1 października 2004 r., z dnia 30 maja 2006 r. o odmownie przywrócenia prawa do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników na skutek wyroku Trybunału Konstytucyjnego, z dnia 25 sierpnia 2006 r. o przywróceniu prawa do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników oraz z dnia 12 czerwca 2007 r. w przedmiocie ustania ubezpieczenia społecznego rolników z mocy ustawy od 1 lipca 2007 r., argumentując, że zostały one wydane z rażącym naruszeniem prawa. Decyzja Prezesa KRUS z dnia 30 listopada 2010 r. stała się prawomocna, gdyż Sąd Okręgowy w L. wyrokiem z dnia 30 maja 2014 r., VIII U (...), oddalił odwołanie F. Ż., a Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z 3 grudnia 2014 r., III AUa (...), oddalił jego apelację. Skarga kasacyjna została odrzucona postanowieniem z 17 lutego 2015 r., a zażalenie pełnomocnika odwołującego się na to postanowienie Sąd Najwyższy odrzucił w dniu 24 czerwca 2015 r.

W takim stanie sprawy Sąd drugiej instancji podzielił stanowisko Sądu pierwszej instancji i uznał, że odwołanie od decyzji organu rentowego nie zasługiwało na uwzględnienie. W sprawie nie było kwestionowane, że podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe odwołującego się z tytułu stosunku pracy w okresach wskazanych w zaskarżonej decyzji były niższe niż obowiązujące w spornych okresach najniższe wynagrodzenie miesięczne, zastąpione następnie minimalnym wynagrodzeniem miesięcznym. Ponieważ odwołujący się nie podlegał żadnemu innemu ubezpieczeniu, zasadne było objęcie go obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi z tytułu prowadzonej działalności

gospodarczej. Odwołujący się nie zaoferował żadnego materiału dowodowego przeczącego twierdzeniom ZUS, a jedynie skupił się na wykazaniu wadliwości decyzji Prezesa KRUS z dnia 30 listopada 2010 r. Tymczasem kwestie te były już przedmiotem kontroli Sądu, a wydany prawomocny wyrok wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe. Ponadto odwołujący się szczególności nie wykazał, ażeby w spornych okresach wskazanych w decyzji nie prowadził działalności gospodarczej ani że podstawa wymiaru składek z tytułu zatrudnienia była niższa niż minimalna.

W skardze kasacyjnej odwołujący się zarzucił naruszenie: 1/ art. 233 § 1 w związku z art. 391 oraz art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c. przez przejęcie przez Sąd drugiej instancji za własne ustaleń faktycznych Sądu pierwszej instancji bez jakichkolwiek merytorycznych rozważań w tej kwestii, w sytuacji gdy zarzuty apelacji wskazywały na sprzeczność ustaleń sądu pierwszej instancji ze zgromadzonym materiałem dowodowym i nie zostały rozpoznane, 2/ art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1778 ze zm.) przez błędną wykładnię i niezasadne uznanie, że obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej prowadzą pozarolniczą działalność lub z nimi współpracują.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał na występujące w sprawie istotne zagadnienia prawne, (-) „czy decyzja wydana na skutek błędu organu rentowego ma prawnokształtujący charakter i nie może być zmieniona ze skutkiem wstecznym”, (-) „jakimi kryteriami powinien kierować się sąd dokonując oceny ‘dobrej wiary’ osoby zgłaszającej się do ubezpieczenia społecznego rolników, którą bezzasadnie objęto uprzednio tym ubezpieczeniem”, a także (-) „czy stwierdzenie dobrej lub złej wiary osoby zgłaszającej się do ubezpieczenia ma wpływ na wydanie później decyzji o ustaniu ubezpieczenia, w sytuacji gdy organ rentowy stwierdzi, że decyzja o podleganiu ubezpieczeniu społecznemu nie była uzasadniona”. Ponadto skarżący wskazał na potrzebę wykładni art. 83a ust. 1 i ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, wywołującego w jego ocenie rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych i wyrażające się „w niedostrzeganiu w toku postępowań z zakresu ubezpieczeń

społecznych konieczności przestrzegania przepisów k.p.a”. Twierdził również, że „konieczne jest rozważenie kwestii związanych z ustaleniem istoty pojęcia ‘granic apelacji’, a w szczególności odpowiedzi na pytania: „jakie określenia semantyczne użyte w apelacji stanowią o granicach apelacji, czy zarzuty zawarte w apelacji wyznaczają granice apelacji, czy w toku postępowania odwoławczego można skutecznie podnosić nowe zarzuty mieszczące się w zakresie zaskarżenia oraz czy dopuszczalne jest uchylanie się przez sąd drugiej instancji od rozpoznania zarzutów podniesionych w toku postępowania odwoławczego”.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia Sądu Apelacyjnego w (...) w całości, jak również poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego w L. i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi w innym składzie, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i rozstrzygnięcie sprawy co do istoty oraz zasądzenie od organu rentowego na rzecz skarżącego kosztów postępowania według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie zasługiwała na przyjęcie do merytorycznego rozpoznania. Warunkiem skuteczności wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w związku z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego jest przedstawienie problemu o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygniętego w dotychczasowym orzecznictwie i wymagającego pogłębionej wykładni. Takim zagadnieniem prawnym jest zagadnienie, które wiąże się z określonymi przepisami prawa materialnego lub procesowego, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia konkretnej sprawy, lecz także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Przedstawienie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o merytoryczne rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez sformułowanie problemu prawnego wymagającego rozstrzygnięcia, określenie przepisów prawa, w związku z którymi powstało, i powołanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wtedy Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” i to „istotnym” (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 10 września 2014 r., I CSK 729/13, LEX nr 1532950; z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, LEX nr 1622307). Ponadto, istotne zagadnienie prawne ani potrzeba

wykładni przepisów nie występują, jeżeli Sąd Najwyższy w określonej kwestii wyraził pogląd we wcześniejszym orzecnictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, LEX nr 1652383; z 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, LEX nr 523522 oraz z 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP - wkładka z 2003 r. nr 13, poz. 5). Odnosząc się do drugiej przesłanki przyjęcia skargi do rozpoznania przedstawionej przez skarżącego, należy wskazać na ugruntowane stanowiskom judykatury, że w przypadku powołania się na art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. skarżący ma obowiązek nie tylko określić przepisy wymagające wykładni, ale także wskazać poważne wątpliwości interpretacyjne związane z ich stosowaniem wraz z podaniem doktrynalnego lub orzeczniczego źródła tych wątpliwości bądź rozbieżności w orzecnictwie sądów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 20 lutego 2014 r., III SK 63/13, LEX nr 1455742). Niezbędne jest zatem wykazanie, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości (ze wskazaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają), nie doczekał się wykładni bądź jego niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecnictwie sądów, które należy przytoczyć (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 19 lutego 2014 r., I PK 269/13, LEX nr 1646096).

Rozbudowana skarga kasacyjna w zakresie zagadnień dotyczących wykładni przepisów ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników nie mogła być poddana merytorycznej weryfikacji, ponieważ spór o ustanie „z mocą wsteczną” podlegania skarżącego rolniczemu tytułowi ubezpieczeń społecznych został już osądzony prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z 3 grudnia 2014 r., III AUa (...) (art. 366 k.p.c.), który wiąże wszystkie sądy (art. 365 § 1 k.p.c.), co wyklucza jego kontestowanie w przedmiotowej sprawie o podleganie ubezpieczeniu społecznemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności na podstawie zarzutów dotyczących potencjalnego niezastosowania lub błędnego zastosowania zmieniających się przepisów o ubezpieczeniach społecznych rolników. Sąd drugiej instancji trafnie argumentował, że związanie wymienionym prawomocnym wyrokiem wykluczało prowadzenie kolejnego postępowania dowodowego w kwestiach objętych prawomocnym negatywnym osądem rolniczego tytułu

ubezpieczeń społecznych i dokonywanie ustaleń sprzecznych „z uprzednio osądzoną kwestią”.

Skoro skarżący prowadził w okresach wymienionych w zaskarżonej decyzji pozarolniczą działalność i nie podlegał - według prawomocnego osądu - rolniczemu tytułowi ubezpieczeń społecznych, ani pracowniczym ubezpieczeniom społecznym wobec nieosiągania ze stosunku pracy wynagrodzenia w wysokości co najmniej minimalnej podstawy wymiaru składek, to podlegał ubezpieczeniom społecznym z tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej (art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy systemowej). Z prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 3 grudnia 2014 r., III AUa (...), wiążąco wynikało, że w spornych okresach skarżący nie podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników ani nie opłacał składek z tytułu prowadzonej przez niego działalności gospodarczej, przeto ten tytuł został prawidłowo potwierdzony nadal kontestowanym wyrokiem. Warto wszakże sygnalizować, że obarczający skarżącego obowiązek składkowy z tytułu orzeczonego podlegania ubezpieczeniom społecznym pozarolniczej działalności będzie mógł być skutecznie dochodzony tylko za nieprzedawnione zaległości składkowe. W ujawnionych okolicznościach sprawy sformułowane w skardze problemy prawne usuwały się spod merytorycznego rozpoznania kasacyjnego także dlatego, że proceduralne zarzuty kasacyjne, które miałyby doprowadzić „sąd drugiej instancji do dokładnie odmiennych ustaleń niż te, które poczynił sąd pierwszej instancji” nie mogły być podstawą skargi kasacyjnej w rozumieniu art. 398³ § 3 k.p.c.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji w zgodzie z art. 398⁹ § 2 k.p.c.